

Llibertat per al camp

El gran grup d'enginyeria genètica dels EUA, Monsanto, fa grans negocis arreu del món. A Alemanya, hi troba resistència. S'ha format una aliança d'apicultors, anticapitalistes i polítics de la CSU per a expulsar del país l'empresa líder del mercat mundial.

Quan Karl Heinz Bablock vol relaxar-se, quan vol desconnectar de la feina a la fàbrica BMW, puja en una bicicleta i pedaleja a la rodalia de Kaisheim, una ciutat xicoteta i tranquil·la de Suàbia. La fita de Bablock no és lluny; és una construcció feta amb taulons serrats per ell mateix, en un prat. Es tracta d'un rusc. Bablock i més apicultors afeccionats passen ací gran part del temps lliure. A l'hivern s'ajup per a reparar la caixa de les abelles; a l'estiu en recull la mel. L'abellar és la gasolinera de Bablock: ací agafa energia per al dia, per a la feina al centre de formació de la fàbrica. El rusc hauria de ser un lloc privat, lluny de la feina i sobretot lluny del públic.

Però l'abellar i la mel que es cull ací ja no són privats, ben al contrari. La mel és el centre d'una disputa als tribunals alemanys, que és observada i influïda per polítics, per mitjans de comunicació i per Bablock, que ha arrossegat aquells qui cerquen tranquil·litat a un dels grans debats ideològics d'Alemanya, a un combat que fa anys que dura, lliurat des de la política i des del camp, amb paraules, amb estudis científics i de vegades també amb els punys.

En una banda hi ha els grups d'enginyeria genètica i davant de tots Monsanto, un consorci dels EUA, el productor de llavors més gran del món, quasi un monopoli en plantes alterades genèticament. Monsanto produeix l'única planta transgènica que es pot conrear a Alemanya amb fins comercials. Es tracta d'una planta de dacsa que s'usa com a farratge. S'anomena

MON 810. L'avantatge de la planta és que produeix un verí que combat un dels seus enemics: les larves voraces d'una papallona.

A l'altra banda del front hi ha els enemics de Monsanto, que són molts; és una aliança heterogènia que va des d'agricultors ecològics fins a polítics de la CSU, passant per anticapitalistes i esglésies.

La lluita entre els dos grups gira a l'entorn de les possibilitats i els perills de l'enginyeria genètica verda. Es tracta d'empresaris que juguen a ser déus, i que desperten preguntes com ara: què ha de fer l'home?, què pot fer la ciència?, s'ha de fer tot allò que es pot fer? També es tracta de la llibertat i dels seus límits. De la llibertat de la investigació, la llibertat del consumidor, dels agricultors, dels apicultors i de l'únic consorci. On comença l'un i acaba l'altre?, qui en marca els límits?

Karl Heinz Bablock forma part del conflicte perquè alguns dels seus ruscos col·lectaven pol·len de camps on la Institució Regional Bàvara d'Agricultura cultivava la dacsa transgènica amb finalitat investigadora. Les abelles portaven el pol·len als ruscos. Bablock, que sabia que hi havia camps d'enginyeria genètica a prop, va fer analitzar unes quantes mostres per a estar segur que la seua mel era neta. El laboratori trobà un 7% de pol·len d'enginyeria genètica. El cas es va fer públic i, per ordre del tribunal administratiu d'Augsburg, Bablock no podia ni vendre ni regalar la seua mel. La va lliurar a una planta incineradora d'escombraries; fou el primer apicultor

d'Alemanya a fer-ho. Ara Bablock lluita contra la Institució Regional Bàvara d'Agricultura per al pagament dels costos i per la caiguda de vendes. Segons les dades de Bablock puja a uns 10.000 euros.

Un conflicte jurídic embrollat. Ja s'apropa la tercera instància. Tots dos bàndols aspiren a una sentència que establezca jurisprudència. No es tracta només dels costos de Bablock, ni de la puresa de la mel alemanya; també es tracta del futur de l'enginyeria genètica verda. Si Bablock guanya, la MON 810 continuarà desacreditant-se: per a l'opinió pública, les plantes esdevindran un risc per a les persones.

Bablock seu a la cuina. És un home tranquil que pot fer llargs silencis entre dues frases. Davant seu, damunt la taula, hi ha arxivadors amb les sol·licituds dels seus advocats, que són de Berlín i entenen en la qüestió. Els honoraris es paguen amb ajuda d'una associació d'apicultors. Als arxivadors hi ha, a més a més, instàncies del bàndol contrari, amb advocats que treballen per a Freshfields Bruckhaus Deringer, un bufet amb 2.500 juristes, tan global com Monsanto.

Els al·legats són extensos, de pes i complicats. En el fons es tracta de si la mel genètica de Bablock és inclosa en la legislació alimentària europea. Els advocats de la Institució Regional Bàvara d'Agricultura diuen que no. Els advocats de Bablock diuen que sí. La pregunta és decisiva, perquè la dacsa de Monsanto només pot eixir indemne del procés si la mel, segons els jutges, no entra dins del reglament.

Bablock ha estat afectat per la caiguda de la venda, però això no li ha llevat les ganes de continuar practicant l'apicultura. Enguany tornarà a instal·lar ruscos, però en un altre lloc. També intenta forjar una aliança amb els apicultors de la regió. Kaisheim i la rodalia han d'estar lliures d'abelles. No pol·linitzaran cap planta, aquest és el seu pla, aquesta serà la seua venjança.

Ara Bablock només segueix el procés de lluny. Diu que les oportunitats les tenen "els homes sabuts", els advocats de Berlín. Ell, el treballador industrial, fa temps que ha deixat d'entendre'n els arguments.

EL TEMPS

Michael Grimm, l'opositor a la dacsca transgènica, davant del seu castell a Tonndorf, Turingia.

La central alemanya de Monsanto és a Düsseldorf, en un polígon industrial. A l'entrada d'un edifici alt, dues plaques de llautó de la mida d'una postal indiquen el camí. Els rètols passen fàcilment desapercebuts. Monsanto és conegut perquè defuig la publicitat. En un saló de conferències, Ursula Lüttmer-Ouazane saluda amb una ferma encaixada. Aquesta dona resolta és la cap del nord d'Europa i responsable també d'Alemanya. La seua carrera començà amb una formació professional de la branca agrícola. Mai no ha anat a la universitat i l'ascens en una indústria dominada per homes li ha deixat arrugues al voltant de la boca.

Lüttmer-Ouazane fa trenta anys que és ficada en el negoci. Treballava per als grans de la branca –BASF, Novartis, Syngenta– i fa deu anys que es canvià a Monsanto. Per a Lüttmer-Ouazane, l'agricultura sempre ha estat lliure de romanticisme. Per a ella l'agricultura sempre ha estat química aplicada.

Damunt la taula, davant de Lüttmer-Ouazane, hi ha l'informe anual

de Monsanto. Són bons temps per al consorci, vist globalment. L'any passat Monsanto va duplicar els guanys, fins a uns 2.000 milions de dòlars. La crisi dels aliments la primavera de l'any passat portà les accions al preu record de 142 dòlars. A Amèrica del Sud les noves plantes modificades genèticament s'encarregaven de fer pujar les vendes, i el cap de Monsanto, Hugh Grant, anunciava objectius ambiciosos. El 2012 vol tornar a duplicar els guanys. Grant veu un gran potencial als països en via de desenvolupament. Una dacsca resistent a la sequera obrirà un nou mercat i Monsanto espera poder-la comercialitzar prompte.

En el pla comercial del projecte, Europa i, concretament, Alemanya tenen assignat el paper de mercats de prestigi. Per als crítics de l'enginyeria genètica no es tracta de 100.000 hectàrees ocupades amb dacsca, colza, soja o cotó. Es tracta de què se'n farà, dels camps.

400.000 hectàrees eren l'objectiu de Lüttmer-Ouazane fa deu anys, quan

entrà a Monsanto. 40.000 hectàrees haurien d'estar conreades a Alemanya enguany amb la dacsca MON 810. En aquell moment no hi havia cap objectiu irrealitzable, només era un percentatge de la superfície de cultiu de dacsca a Alemanya.

Però l'objectiu no era gens encertat.

Si la dacsca manipulada genèticament ocupa als EUA, el Canadà i l'Argentina uns 30 milions d'hectàrees i a Sud-àfrica, el Brasil i les Filipines, tres milions d'hectàrees més, enguany, a Alemanya, només s'han declarat a l'Oficina Federal per a la Defensa del Consumidor i la Seguretat Alimentària unes 4.000 hectàrees d'agricultors alemanys.

Lüttmer-Ouazane ha calculat malament en molts sentits.

Esperava tenir molts socis a la política, però n'hi ha trobats ben pocs. A tot estirar, els liberals i el Ministeri d'Investigació s'arrisquen de tant en tant a fomentar l'enginyeria genètica verda. Els arguments són ben coneguts. Ja havien estat exposats en algunes al-

Alliberament d'un camp de dacs transgènica a Brandenburg. Aquestes accions recorden Brokdorf, els dies adelerats del moviment antinuclear.

tres ocasions, com ara al debat sobre l'energia atòmica o a les discussions sobre el tren de suspensió magnètica. D'una altra banda, l'enginyeria genètica és una tecnologia clau, és a dir, clau per a l'emplaçament d'Alemanya com a prova de les seues capacitats futures. Són arguments dèbils, projeccions de futur.

No han convençut la majoria dels polítics perquè no veuen cap sentit a embrancar-se en una empresa que utilitza una tecnologia tan i tan controvertida per a aconseguir un producte que rebutja la gran majoria dels alemanys.

També la feina del *lobby*, reeixida i eficaç en alguns altres mercats com ara als EUA, a Alemanya no trobà l'èxit desitjat. Hi ha un gran nombre d'organitzacions a Berlín i als estats federals que tracten d'afavorir l'acceptació de l'enginyeria genètica verda, per exemple Innova-Planta –a Saxònia-Anhalt–, Industrieverband Agrar –a Frankfurt del Main– i Europabio –a Brussel·les.

El gener del 2007 es reuniren al parlament de Brandenburg els representants de les fraccions perquè els experts dels EUA explicaren els avantatges de l'enginyeria genètica verda. El conferenciant era el granger americà de dacs genètica Don Thompson, acompanyat de la seua sòcia Jill Long –ex-secretària estatal del Ministeri d'Agricultura dels EUA– per a atendre eventuales preguntes legislatives. Però els *lobbyistes* de l'enginyeria genètica verda no poden demostrar un èxit real

a Alemanya. “Hi aportarem el nostre punt de vista quan es va formular la llei de l'enginyeria genètica”, diu Lüttmer-Ouazane, “però no podem estar satisfets del resultat”.

Les normes, diu ella, s'havien creat unilateralment per a castigar als agricultors que volien donar una oportunitat a l'enginyeria genètica verda. Per als agricultors, l'esforç burocràtic és molt gran; les compensacions per a la dacs convencional o les plantacions ecològiques, massa grans. Lüttmer-Ouazane no és gens amiga de la classe política de Berlín i els seus resultats.

Els diputats no són l'únic problema. També té adversaris a llocs que no tenen res a veure amb els centres polítics de l'oposició.

Fa un parell de setmanes, Michael Gromm pujà dalt d'una torre, més amunt de Tonndorf, a Turingia, més amunt del castell on viu. El camí cap allà dalt és fet de graons de fusta torts i gastats per les generacions que hi han pujat abans.

La torre és feta de pedres grosses i vella –es pot veure ja en dibuixos del Renaixement. El castell és esmentat per primera vegada en escrits del segle XIII. Actualment és declarat monument nacional. Amb la fossa i els murs, és un castell defensiu contra el canvi.

Hi viuen al voltant de seixanta homes, dones i xiquets, organitzats en una cooperativa que comprà el castell buit fa tres anys. Ara hi creix una casa de cultura alternativa, fins i tot amb

una arca ecològica, que per a Grolm és la prova que les coses velles tenen dret a existir, que no han de ser arrasades per les novetats. Probablement, no hi ha cap més lloc que hi escaiga més que aquest. Grolm viu ací des que començà el projecte i vol quedar-s'hi per sempre. Ja s'ha buscat el lloc per a la seua tomba: darrere de l'hort.

“Allí”, diu Grolm, i assenyala des de la torre un indret més enllà dels murs del castell, “allí encara hi ha gespa fina, de moltíssima diversitat, que pràcticament ja no es troba. Només que s'hi vesse un poc d'adob químic, ja s'ha arruïnat”. Al costat de la gespa es veuen els horts. A l'estiu, Grolm posa entre els arbres un parell de ruscós.

Igual que Karl Heinz Bablock, Grolm és apicultor, però per a ell no és cap afeció, és el seu ofici. El resultat de la seua feina es pot veure en una taula del castell on Grolm parla de cada varietat com un viticultor parla del seu vi. “Aquesta és la mel de l'avet comú de la Selva Negra, maltosa, saborosa. Mel de castanyer del Palatinat, agra, un poc amarga.”

A Grolm li encanta la seua feina. També estima la natura tal com fou creada per Déu. Contra la que ha fet Monsanto, hi lluita amb gran energia.

Grolm és portaveu, cofundador i líder de Gendreck Weg (‘Fora la porqueria genètica’), una iniciativa que es va fundar fa cinc anys a la taula de la seua cuina, per a opositors a l'enginyeria genètica que no tan sols volen argumentar i manifestar-se. Gendreck Weg ofereix activisme per a cada persona, i així omple un buit en la xarxa de les organitzacions no governamentals. Lüttmer-Ouazane gira els ulls quan sent el nom de Grolm.

Grolm organitza actes amb els amics que anomenen *alliberaments del camp*. Van als camps que tenen MON 810 o allà on creixen plantes d'experimentació modificades genèticament i les arranquen de terra. Les accions són públiques, s'anuncien a internet. Compten amb l'arribada de la policia, que no molesta excessivament.

Entre els opositors a Monsanto, Grolm pertany als fonamentalistes. Vol convertir Alemanya en una zona lliure d'enginyeria genètica; aspira a abandonar l'agricultura industrial, l'agroindústria. Diu “que encara queden agri-

cultors que treballen els camps amb cavall i arada”. És un romàntic.

Al menjador del castell concep, juntament amb una companya de lluita, la visió d'un futur on un consorci que menysprea la dignitat humana controla l'aliment mundial. Parlen del risc permanent, de la patent sobre la vida i de la impossibilitat de recuperació dels organismes creats artificialment. Tot dos dissenyen la imatge d'un món terrífic on no val la pena de viure. Quan hom sent la presentació durant una estona, té la sensació que no parla d'una empresa que utilitza mètodes moralment dubtosos per a lluitar a favor d'allò que considera correcte, sinó d'un dimoni. Tan brutal és la imatge de l'enemic.

Grolm lluita contra aquest dimoni i per un món millor. És famós entre els opositors a l'enginyeria genètica. La seua cara és la cara del moviment, per a molts adversaris de Monsanto és un ídol. A la tardor del 2008 els lectors del *Tageszeitung* (publicació alemanya d'ideologia ecologista) li concediren el premi Panter al coratge civil.

Els alliberaments dels camps comencen per norma general amb un campament a prop del camps genètics, continuen amb una manifestació i, en un moment determinat, el clímax, l'esprint cap als camps. Al davant, els alliberadors del camp; no gaire lluny, i apropant-se de presa, la policia. De vegades sobrevolen helicòpters en cercles per damunt de tots. L'escenari recorda Brockdorf, els emocionants i adelerats dies del moviment antinuclear.

En aquest moviment i en les seues estratègies s'orienta Grolm; de nou hi ha grups de coordinació on cadascú es preocupa de l'altre; l'oposició passiva s'entrena abans que l'activa. La cosa nova és la feina conjunta amb el mitjans de comunicació, que és ben organitzada pels activistes. Juntament amb els *alliberadors*, corren càmeres de Gendreck Weg, que enregistren l'alliberament dels camps. Els activistes experts poden mirar a la càmera i engegar discursos sobre els seus principis mentre corren ajupits de planta en planta. Es pot veure a internet, per exemple a *cinerebelde.org*, un nus de comunicacions en la xarxa dels antiglobalització que mostra imatges “d'un món que resisteix”.

EL TEMPS

EL TEMPS

L'engreixador de porcs Dennerlein. No entén els protectors d'animals que volen pagar un filet a només 1,99 euros. A la dreta, la gerent de Monsanto Lüttmer-Ouazane. La fita de 40.000 hectàrees de dacsa transgènica no es va assolir en absolut.

Els alliberaments dels camps solen acabar amb detencions. Si arriben a ser jutjats, normalment els jutges imposen només sancions econòmiques. Les sancions i el cost dels judicis es paguen a través d'un compte de donatius.

Als alliberadors dels camps els va bé financerament i moralment. Es consideren al costat del honrats, no els espanten les condemnes, s'ho agafen com si foren armats cavallers. Grolm compta haver d'entrar prompte a la presó, per a un parell de dies, perquè no ha pagat una multa. S'alegra que aviat hi haurà un altre esdeveniment amb molts tractors, pancartes, menjar de patrocinadors locals i històries boniques dels èxits més recents. Hi ha molt a celebrar.

Després de les destruccions dels camps, l'any passat l'Institut d'Economia i Medi de Nürtingen va suspendre els experiments al camp amb dacsa manipulada genèticament. També ho va fer la Universitat de Giessen. L'Institut Max-Planck de Fisiologia Molecular de les Plantes, a Potsdam i l'Institut Leibniz de Genètica de Plantes, a Gatersleben, no s'arrisquen de moment amb cap experiment al camp.

Al registre local de l'Oficina Federal per a la Defensa del Consumidor i la Seguretat Alimentària es poden trobar 39 experiments de camp l'any passat. Enguany, fins ara, se n'ha fet un.

Per a Monsanto, per a Ursula Lüttmer-Ouazane, Grolm i els seus amics són un problema tan greu com el dels diputats a Berlín. Els polítics l'han posada en un marc legal molt estret, li han furat la llibertat de moviment. Les accions de Grolm li lleven la base, la clientela. El seu argument més important en la lluita contra els adversaris és que la dacsa la volen, la necessiten i l'usen una quantitat creixent d'agricultors alemanys. Als pocs llauradors que, malgrat tot l'assetjament, li compren la dacsa, Lüttmer-Ouazane els anomena “herois de debò”.

No n'hi ha gaires. Un d'aquests és un home d'estatura robusta i una actitud obstinada. És a l'era de casa seua, a Kitzingen, entre la casa on viu i els edificis d'explotació. Es diu Reinhard Dennerlein.

A Dennerlein no li agrada gaire que li diguen *heroi*, però tampoc no li agrada *llaurador*. “Els llauradors”, diu Dennerlein arrufant el front, “sem-

L'apicultor Bablock. Les seues abelles portaven pol·len transgènic i va haver de lliurar la mel a una planta incineradora d'escombraries.

pre han estat ben avall, tothom els ha trepitjats durant segles". Ell no és cap llaurador, sinó un empresari agrari, especialista a encebar porcs. En té 2.000 a les seues porcelleres. Dennerlein pensa de manera semblant a Lüttmer-Ouazane: l'agricultura és sobretot química aplicada. La substància adequada en el moment adequat en la quantitat adequada garanteix el porc desitjat: aquesta és la seua màxima. Dennerlein no pensa gaire en romanticismes, com Grolm, i tampoc en els consumidors que es queixen de la cria d'animals a gran escala però no volen pagar més d'1,99 euros per un filet de porc.

"Persistència –diu Dennerlein –és quan una empresa escriu nombres negres." I els nombres negres només són possibles amb un control estricte dels costos i una matèria primera bona. Per aquest motiu no compra els garrins a la regió sinó als Països Baixos, a una gran empresa. Arriben en camions, 620 garrins per lliurament. Els engreixa amb la pròpia dacsa.

Dennerlein va conrear per primera vegada el MON 810 per una papallona. Igual com molts agricultors de la regió de Kitzingen, Dennerlein lluita contra els insectes de la dacsa. El 2006 arribaren dues onades de papallones a la dacsa, pongueren els ous, les larves es menjaren la planta i destruïren un 40% del cultiu, malgrat l'ús de pesticides. El 2007 fou un any millor, però tampoc bo. Així doncs, Dennerlein sembla MON 180.

Tal com mana la llei, Dennerlein va

inscriure el conreu planificat al registre local de l'Oficina Federal per a la Defensa del Consumidor i la Seguretat Alimentària, que és a disposició del públic i també a internet. Poc temps després, Michael Grolm es va presentar a l'era de sa casa amb l'uniforme d'apicultor.

Grolm el va saludar amablement, es va presentar i va comunicar a Dennerlein que prompte rebria una visita. De Gendreck Weg. Volien alliberar els seus camps. No era res personal. Ningú no hi sofriria perjudicis.

Dennerlein opinava que ell sí que hi sofriria perjudicis, des del punt de vista econòmic, "però què es pot fer contra aquesta gent?", diu alçant els muscles. No pot pas convertir l'era en una zona d'alta seguretat.

El alliberadors del camp vingueren de nit. Dennerlein diu que arrancaren les plantes equivocades en comptes de les manipulades genèticament. A l'octubre va plantar la dacsa transgènica: "Deu tones per hectàrea. Impecables." Dennerlein sap molt bé quants diners estalvia amb l'aposta pel MON 810. És un nombre important, potser el més important per a ell. És al final de la balança, descriu el benefici immediat que ofereix el MON 810, tal volta l'únic benefici. El nombre hauria d'encaixar en la dimensió i en la intensitat del conflicte. Hauria de ser impressionant.

És el nombre 43. Dennerlein estalvia 43 euros per hectàrea perquè ha d'usar menys pesticida, ja que MON mata més eficaçment que el pesticida. Den-

nerlein el considera un estalvi important. Tanmateix, no és un bon argument per a l'enginyeria genètica.

Dennerlein és un home tossut. No vol que un parell d'ecologistes li diguen què pot conrear i què no pot conrear a la seua pròpia terra. Per això, enguany vol tornar a sembrar MON 810, tot i que és prou qüestionable si hi reeixirà. De tota manera, també és possible que Dennerlein no conree res i Lüttmer-Ouazane no puga notificar "ni una sola hectàrea cultivada amb MON 810" a la central de l'empresa als EUA, perquè des de fa un parell de dies l'agricultor i la dona de negocis tenen una nova opositora.

Ilse Aigner, la ministra d'Agricultura, acaba de dir que vol prohibir la dacsa de Monsanto. L'enginyeria genètica verda no aporta cap benefici a la gent del país, els consumidors rebutgen les plantes transgèniques i els agricultors no les volen. Així es va expressar Aigner al *Berliner Zeitung*.

En aquests moments Aigner estudia al seu ministeri si es pot retirar el permís al MON 810, perquè no tan sols delma l'insecte de la dacsa, sinó probablement també més papallones. Si Aigner s'imposa a la ministra d'Investigació, Anette Schavan, el resultat de la prova podria ser aquest: a Monsanto li posarien condicions, a la dacsa li retirarien el permís i hi hauria un termini per a la sembra que es renovaria després de les eleccions europees del juny. Això seria bo per al partit d'Aigner, la CSU. Tindria un èxit per a fer-ne gala i que li podria servir per a la campanya electoral.

Dennerlein, l'encebador de porcs, el fan del MON 180, no es pren seriósament aquestes notícies. No suporta gaire els polítics. Diu: "Pateixen un continu estat d'emergència per a fer-se veure, què hi farem!"

Bablock, l'apicultor, espera el millor per a si mateix, les seues abelles i el seu procés.

Michael Grolm, l'alliberador de camps, diu que creurà la ministra quan duga a terme la prohibició.

I Monsanto? Diu que primer voldria conversar.

La lluita continua.

Von Uwe Buse

Traducció de Beatriu Vallès